

Opettajat, rehtorit ja
opettajaksi opiskelevien
kompetenssi toimia ja
selviytyä poikkeustilanteissa

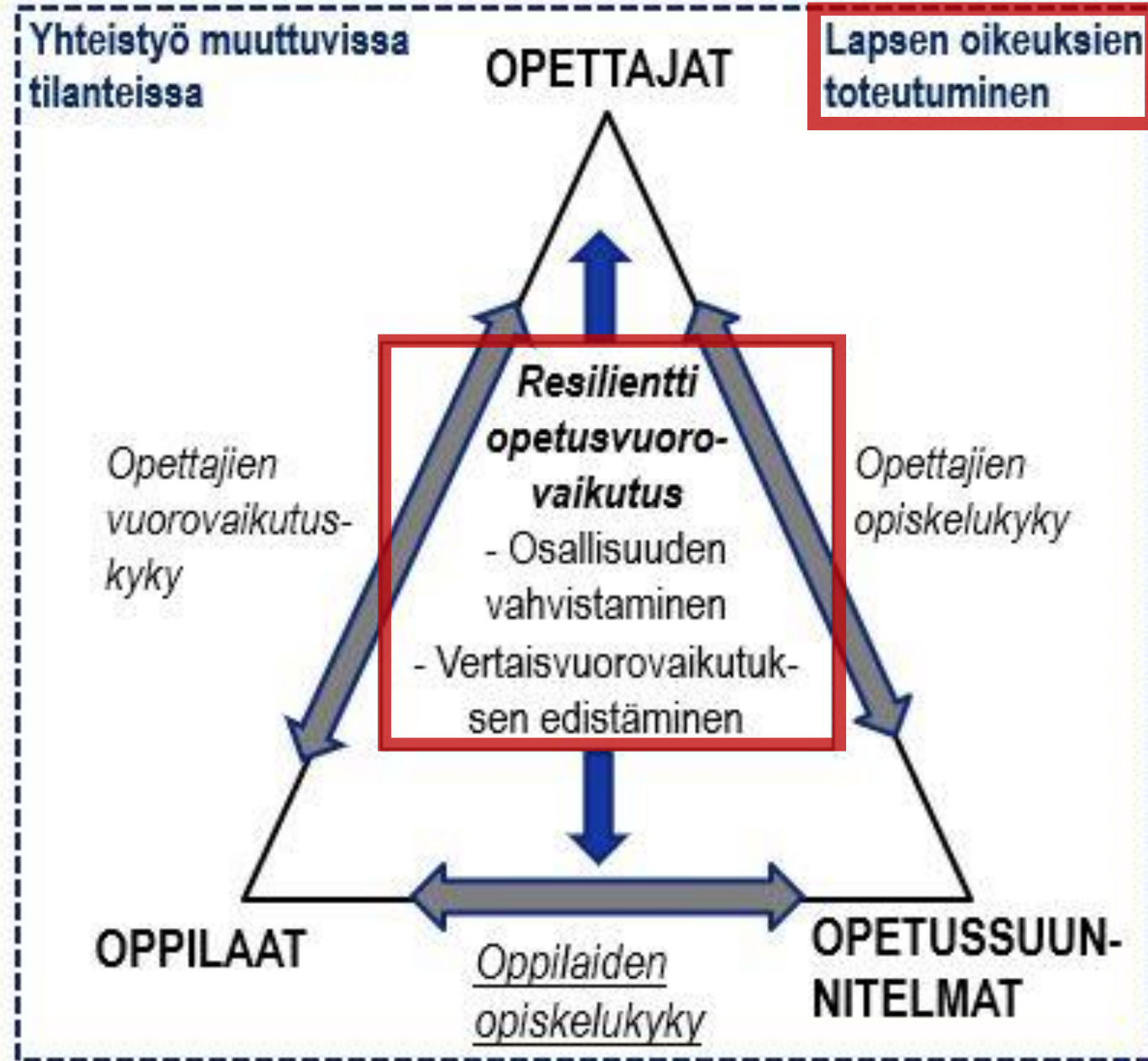
*Opettajien ja opettajaksi
opiskelevien kompetenssi
toimia ja selviytyä
poikkeustilanteissa*

8.12.2022

Ensituloksia sidosryhmille

RESILIENSSI OPETUKSESSA JA OPETTAJANKOULUTUKSESSA

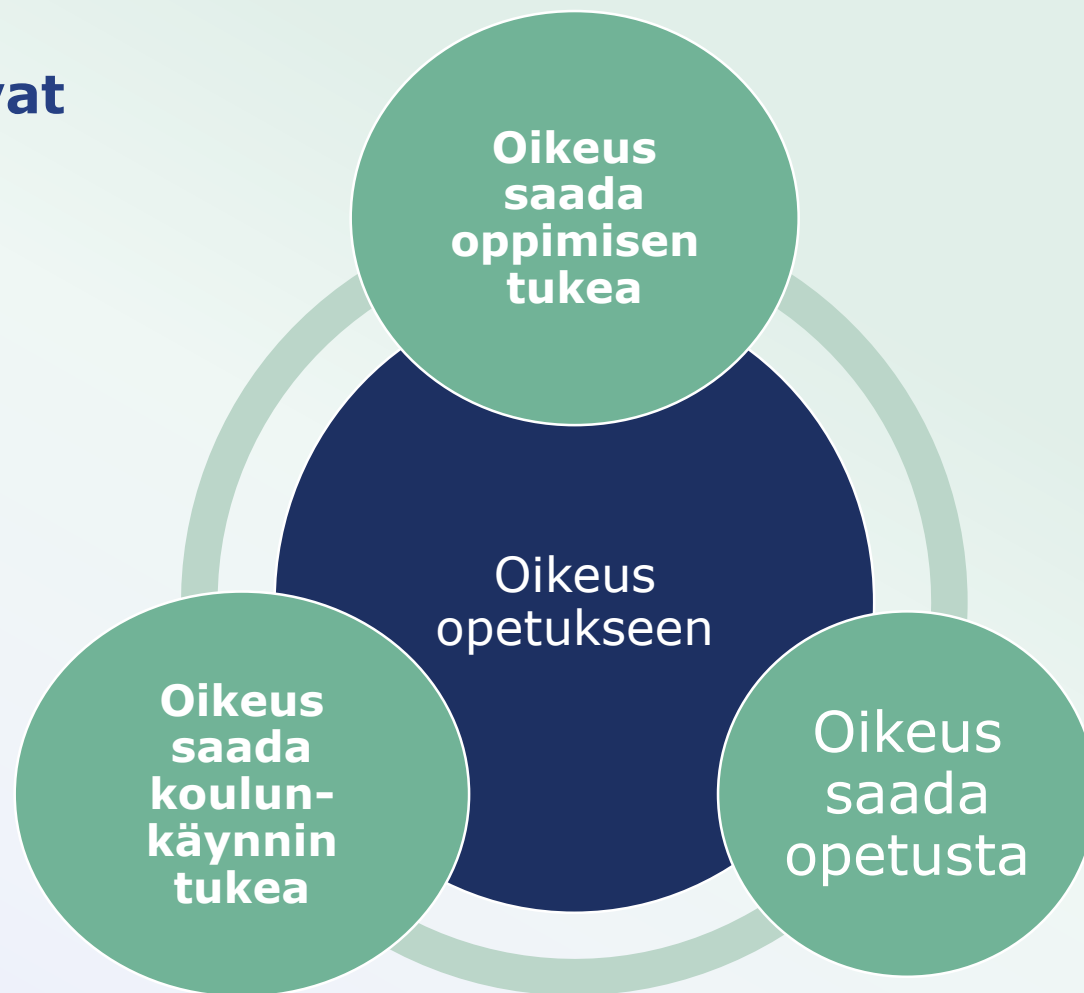
Opetuksellisen toimintakyvyn rakentuminen (vrt. Tiilikainen, Lepola & Kajamies 2022; **opetuksen ydinsuhteet**, ks. esim. Tiilikainen 2022)

Lasten oikeus saada tarvitsemaansa tukea

Jotta lasten ja nuorten oikeudet toteutuvat täysimääräisesti koulutuksessa, tulee vastata lasten ja nuorten mahdollisiin oppimisen ja hyvinvoinnin haasteisiin.

Lapsen oikeus opetukseen (perustuslain (731/1999) 16.1 §; perusopetuslain (628/1998) 30 §)

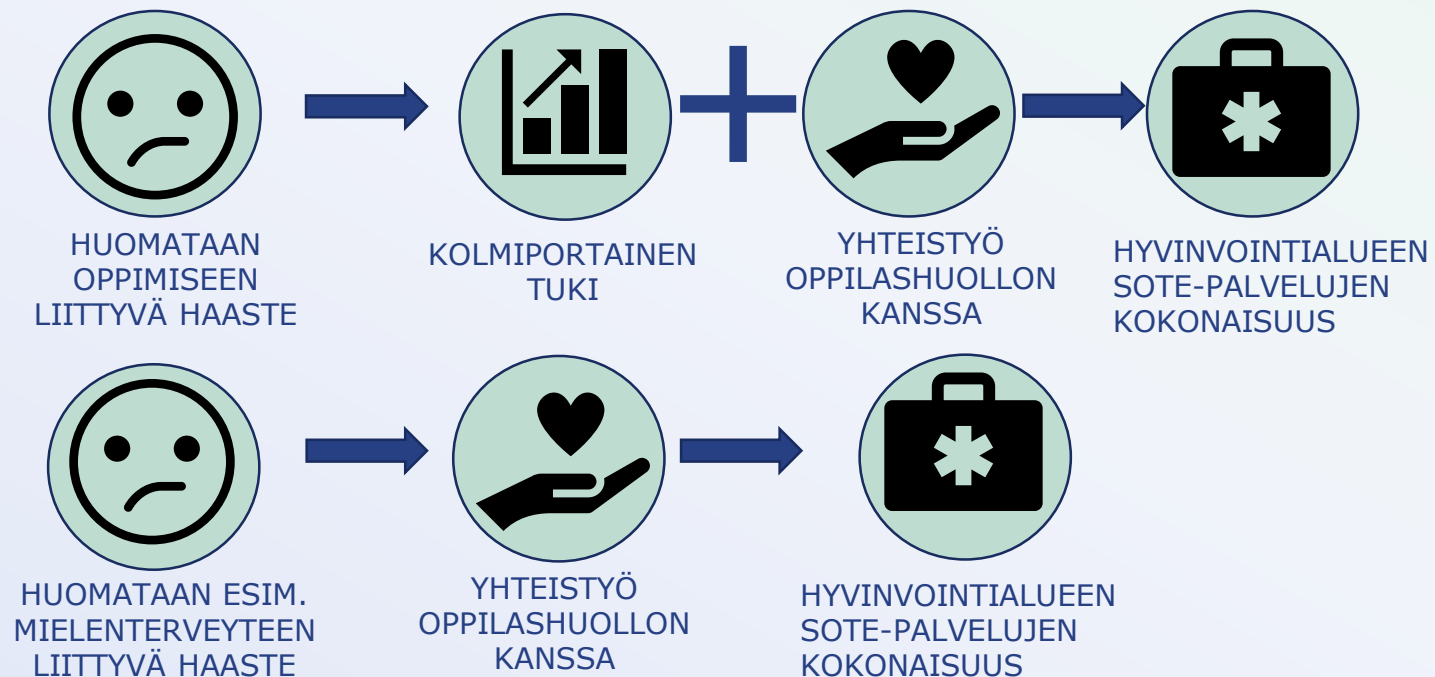
Lapsen oikeus tarvitsemaansa tukeen (ks. yleisesti perusopetuslain (628/1998) 30.1 §; oppimisen tuki, ks. perusopetuslain 16–18 §:t; oppilashuollon palvelut, ks. oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 7 ja 8 §:t; laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, ks. esim. laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 3 §)

Lasten oikeuksien muodostamat tukiketjut

Lapsen ja nuorten oikeudet eivät toteudu itsestään, vaan ne ovat **opettajan, oppilashuollon henkilöstön sekä laajemmin sote-henkilöstön vastuulla.**

Lakiin kirjattujen oikeuksien kautta voimme koostaa **lapsen oikeuksien ketjuja saada näitä palveluja.**

On tärkeää, että jokainen oppilas tulee **nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi**

Oppimisen, hyvinvoinnin ja osallisuuden
toteutumisen näkökulmasta keskeisiä kysymyksiä

Oppilaiden tarpeiden **tunnistaminen** ja **tuen sovittaminen haastavaa** kokeneellekin opettajille

➡ **opettajankoulutuksessa** vahvistettava jokaisen opiskelijan taitoja

Opettaja avainasemassa **tukiketjujen** käynnistämisessä

➡ jos oppilaan tarpeet jäävät **piiloon**, hänen **oikeutensa saada tukea vaarantuu**

Tärkeää, että tulevaisuuden opettajilla on **ymmärrystä lapsen oikeuksista** ja **opettajan keskeisestä roolista näiden edistäjänä**

➡ oppimisen, hyvinvoinnin ja osallisuuden esteiden tunnistaminen ja purkaminen

Kajamies (2017); Salo (2022); Salo & Kajamies (2022); Salo & Kajamies (valmisteilla);
Salo, Valtonen, Kajamies, & Vauras (valmisteilla); Salo, Vauras, Hiltunen, & Kajamies (2022)

Mitä opettajaopiskelijoilta jää piiloon koulun arjessa?

Opiskelijat arvioivat 15 väittämän avulla valmiuttaan **havaita** oppilaidensa yksilöllisiä tilanteita.

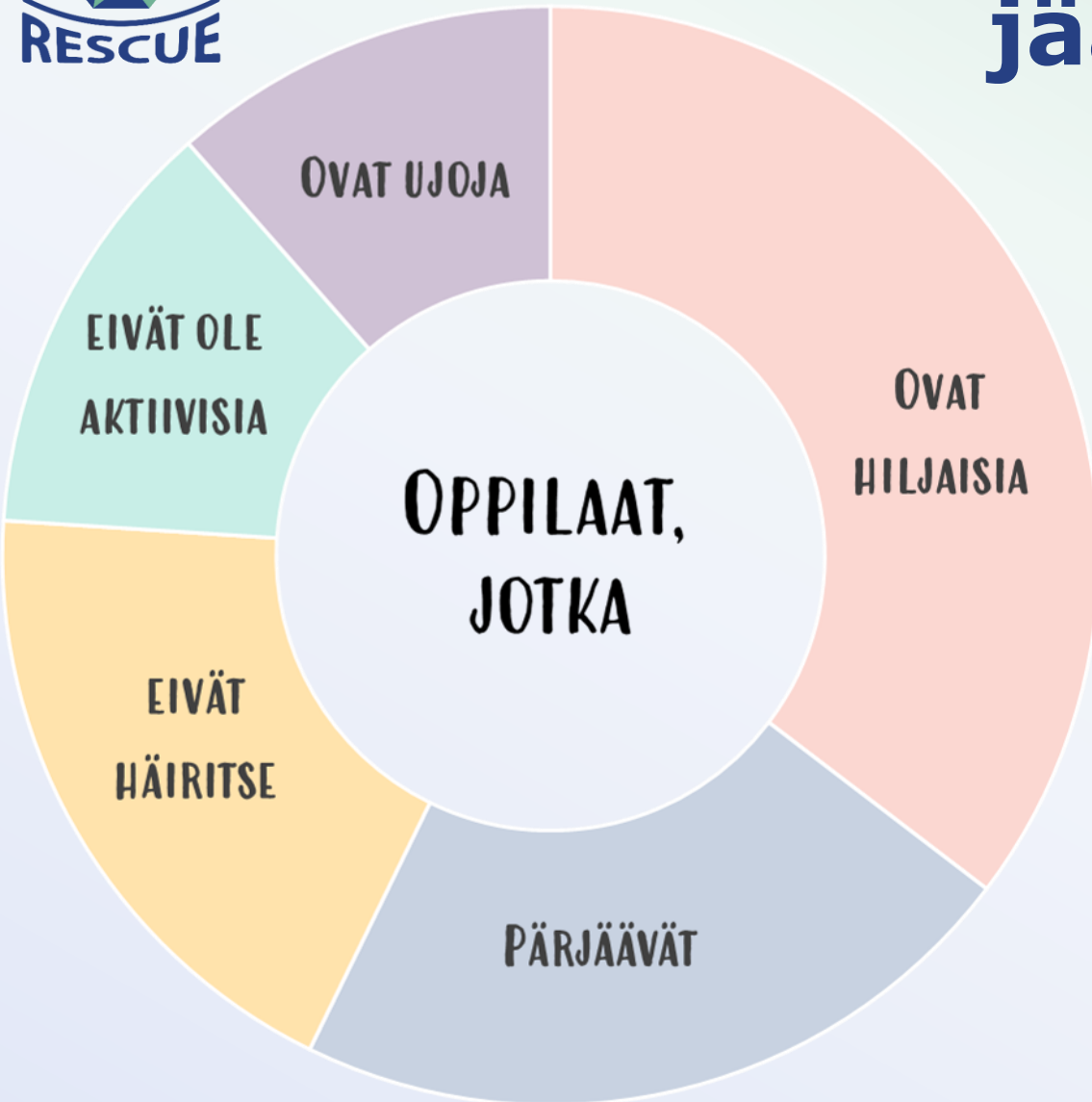
Haastavimmiksi koettiin havaita oppilaiden:

- Uhkakuviin ja kriiseihin liittyvä ahdistus
- Mielenterveysongelmat
- Suorituspainet ja koulu-uupumus
- Vaikeat perheolosuhteet

Valmius yksilöllisten tilanteiden tunnistamiseen ja tuen tarjoamiseen **heikompi etä-** kuin lähi-opetuksessa.

Salonen & Kajamies (valmisteilla)

**Oikeus tukeen
vaarantunut**

Opettajaopiskelijoiden askeleita kohti jokaisen oppilaan **osallisuuden edistämistä**

" Hiljaiset, jotka **eivät**
juurikaan **ole**
halukkaita
osallistumaan."

" Kysyn myös oppilailta,
jotka **eivät viittaa.**"

" Ryhmätehtävillä saa
lisättyä osallisuutta, jos koko
luokan kesken on
vaikeampaa **tuoda oma**
äänensä esiin."

" Oppilaille voisi **antaa**
mahdollisuuden vaikuttaa
toimintaan, jolloin siihen voisi olla
mukavaa osallistua."

"Sulkeutuneemmat
, jotka **eivät**
uskalla ujoutensa
vuoksi osallistua
niin aktiivisesti."

" Yritän pitää huolen,
että **jokainen vastaa**
yhteen asiaan
tunnin aikana "

"Eriyttävät
kysymykset,
jolloin **jokaisella**
olisi
mahdollisuus
osallistua."

"Onnistumisen kokemuksilla he
uskaltavat ehkä osallistua enemmän."

"Pyrin luomaan **turvallisen ja**
myönteisen ilmapiirin, jossa
jokainen oppilas **hyväksytään**
omana itsenään."

ESTEET

ONE-SIZE-FITS-ALL

KÄYTÄNTÖJEN
MUKAUTTAMINEN

PSYKOLOGISTEN PERUSTARPEIDEN (AUTONOMIA,
YHTEENKUULUVUUS, KOMPETENSSI) TÄYTTÄMINEN

Osallisuuden vahvistaminen vertaisvuorovaikutuksessa

Vertaisvuorovaikutus tärkeä osatekijä oppimisen, hyvinvoinnin ja tulevaisuuden taitojen rakentumisessa.

Opettajien tulisi luoda **mahdollisuuksia vertaisvuorovaikutuksen harjoittelemiselle**.

Vertaisvuorovaikutus ei aina suju toivotusti.

Haasteina esim. epätasainen osallistuminen, vuorovaikutuspulmat, tehtävänannossa pysyminen, toimimattomat ryhmäroolit

Opettajilta vaaditaan uudenlaisia rooleja, joilla tuetaan **kaikkia oppilaita kohti innostavasti osallistavaa yhteisöllisyyden rakentamista**.

Tulevaisuuden opettajankoulutuksen tulisikin **aiempaa vahvemmin kehittää opettajaksi opiskelevien vertaisvuorovaikutusohjaustaitoja- ja kompetensseja** tulevaisuuden moninaisissa oppimisympäristöissä.

Heinimäki, (2022); Heinimäki ym., (valmisteilla); Kaendler ym., (2015); OECD (2021); Topping ym., (2017); Ruyes ym., (2011); Van Leeuwen & Janssen, (2019); Wentzel & Edelman, (2016).

Opiskelijoiden näkemyksiä vertaisvuorovaikutuksen ohjaamisesta

Vastauksissa nousi esiin **opettajan roolin tärkeys ja moninaisuus**. Opettajaa kuvattiin esimerkiksi vertaisvuorovaikutuksen **mahdollistajana, roolimallina, ongelmien ratkojana, vuorovaikutuksen opettajana ja tukijana**.

Yleisimpinä **ohjaamishaasteena** koettiin **opettajan roolin yhteensovittaminen eri oppilasryhmien ja tilanteiden yksilöllisiin vaatimuksiin** sekä **tasapainoilu sopivan ohjaustason löytämisessä**.

"Opettajan ohjauksella **oppilaat osaavat havaita myös oman vertaisvuorovaikutuksensa haastekohtia ja löytää ratkaisuja** vastaisuudessa kohtaamiensa haasteiden ylittämiseksi."

"Jos opettaja on liian tiiviisti kiinni oppilaiden välisessä vertaisvuorovaikutustilanteessa, tilanteen vuorovaikutus ei ole enää oppilaiden välistä vaan oppilaiden ja opettajan välistä. **Osaava opettaja pystyy ohjailemaan oppilaiden työskentelyä oikeaan suuntaan ilman, että hän vaikuttaa liikaa oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen.**"

"Opettajana voi olla haastavaa **havaita kaikkien eri oppilaiden erilaisia tarpeita ja eriyttää tukea** useiden eri oppilaiden tarpeisiin."

"Parhaimmillaan **opettaja voi tukea oppilaiden osallisuudenkokemusta ja oppimista** ohjaamalla vuorovaikutusta. Haasteena on **sopivan ohjaustason löytäminen ja kaikkien tasapuolinen huomioiminen.**"

Vertaisvuorovaikutus etä- ja lähiopetustilanteissa

Vertaisvuorovaikutuksen ohjaaminen **haasteellisempaa etä- kuin lähiopetuksessa.**

Haasteita liittyen vertaisvuorovaikutuksen havainnointiin etäopetustilanteissa, kuten monien pienryhmien samanaikainen seuraaminen eri etäyhteistyötiloissa ja ei-sanallisen viestinnän tulkitseminen.

”Luokkahuoneessa näet kaikki kokoajan ja pystyt myös kuuntelemaan sivukorvalla oppilaiden keskustelua, mikä ei etäopetuksessa toimi samalla tavalla.”

”Lähiopetuksessa helpompaa, kun näkee kaikki oppilaiden eleet ja ilmeet ym. Etäopetuksessa opettajan rooli voi olla jopa **tärkeämpi**; etänä keskustelu voi siirtyä pois käsiteltävästä aiheesta helpommin, koska opettaja ei pysty samalla tavalla koko aikaa seuraamaan kaikkia vuorovaikutusryhmiä.”

”Vertaisvuorovaikutus voi olla joillekin oppilaille verkossa **helpompaa** kuin fyysisesti samassa paikassa. Opettaja voi myös antaa **henkilökohtaisempaa palautetta** ja viestiä esimerkiksi suorien vain **oppilaalle menevien viestien avulla.**”

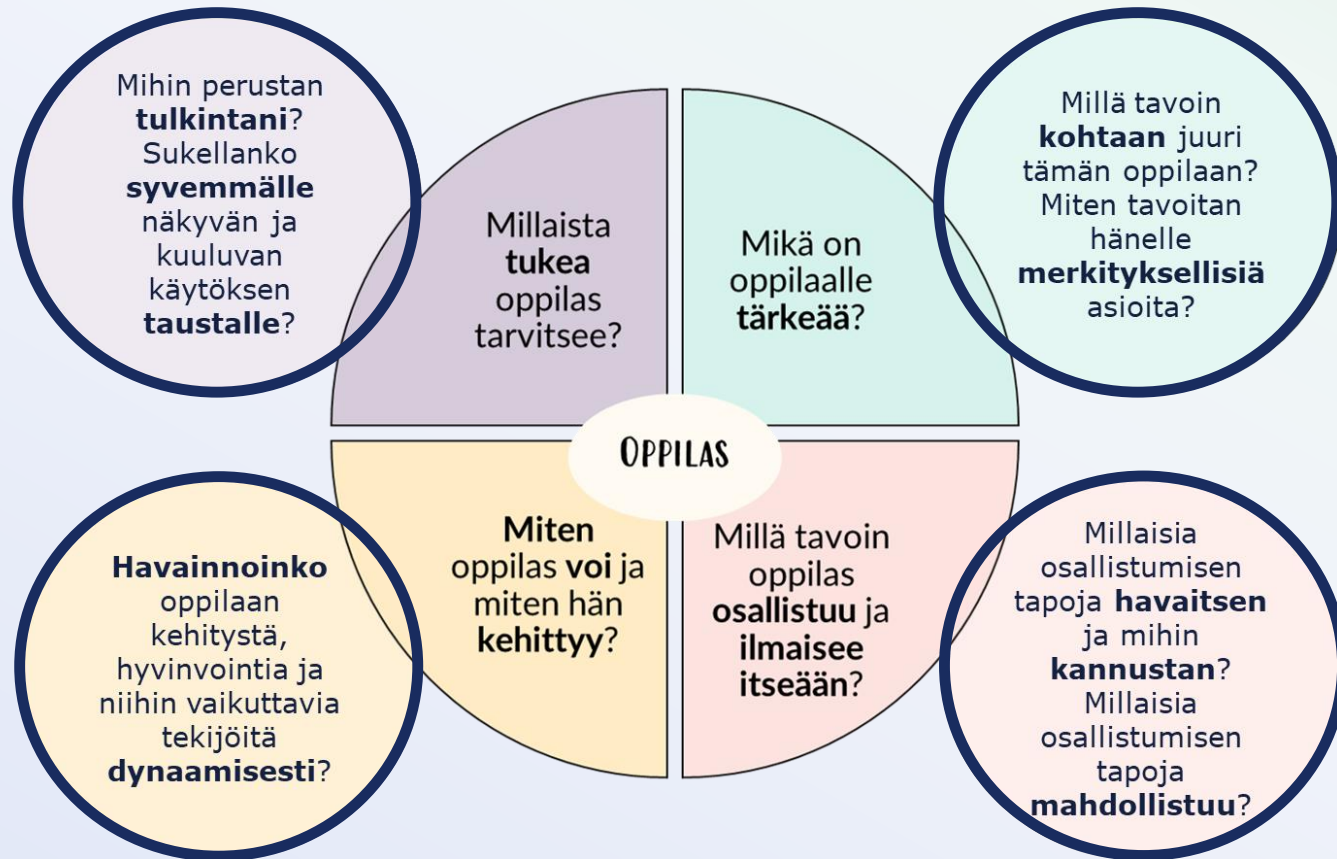
Opiskelijat kokivat **valmiutensa ohjata vertaisvuorovaikutusta keskimäärin korkeammaksi** vuorovaikutustaitoihin keskittyvän opintojakson lopussa verrattuna lähtötilanteeseen.

➤ **Vertaisvuorovaikutusohjaustaitoja voidaan kehittää** opintojen aikana.

Heinimäki ym., (valmisteilla)

Tulevaisuuden opettajien tarvitsemien taitojen vahvistaminen opettajankoulutuksessa

Oman toiminnan ja tulkintojen **reflektointiin** kannustaminen

Opiskelijat toivovat **vuorovaikutustaitoja ja työvälineitä** haastaviin tilanteisiin

"En osaa **kohdata oppilasta** enkä tiedä, miten voisin auttaa häntä eteenpäin haasteissaan."

"Haluaisin **konkreettisia työkaluja** erilaisiin tilanteisiin."

"**Rinnalle kokeneen aikuisen**, joka pystyy auttamaan tilanteessa"

"Parempi tuntemus **oppilashuollosta**, jotta **tietäisi mitä tukea** voisi **tarjota, jos omat eivät riitä**"

"Emme ole opintojen aikana juurikaan puhuneet, **millaista koulun ja kodin yhteistyö käytännössä on**. Tähän toivoisin tukea, jottei työelämään siirtyminen pelottaisi niin paljon."

Työpaketti 3 ydintiimi

ASiantuntijat

Marja
Vauras
PI

Tuulikki
Mikkola
Vice-PI

Anu
Kajamies
WP3
Manager

Janne
Lepola
Professor

Janne
Salminen
Professor
PI JuRe
consortium

Mirjam
Rasmus
Principal of
the Int.
school

POST DOC -TUTKIJAT JA VÄITÖSKIRJATUTKIJAT

Anne-
Elina Salo

Olli-Pekka
Heinimäki

Mikko
Tiilikainen

Saara
Ylisaukko-
oja

Virve
Valtonen

Anna
Eskola

KANSAINVÄLISET KUMPPANIT

Tina
Hascher
Professor,
University of
Bern,
Switzerland

Eleftheria
Gonida
Professor,
University of
Thessaloniki,
Greece

Alexander
Minnaert
Professor,
University of
Groningen,
The
Netherlands

Lotta Lerwall
Prof. University of
Uppsala, Sweden

Highlight of WP4. Building resilient schools and leadership, including principals and their interaction with teachers, students, parents, and the community

- 1. Teacher barometer during covid-19: N=7500, Teacher pandemic barometer spring2020 – spring 2022
- Person-oriented: different profiles, increase of burnout and engaged–exhausted, increased heterogeneity
- Variable-oriented: Teachers work engagement decreased and burnout increased 2020-2021, 2022 recovery. In press Kasvatus journal
- 2. Principal barometer N=650, annually 2019-2022, work engagement, burnout, demands-resources, stress, training needs
- Burnout increased all the time from year 2019, Training needs wellbeing leadership
- 3. Students well-being and learning loss during pandemic (elementary, high school and university students) – increasing wellbeing loss
- 4. Parents burnout during pandemic

Teachers burnout and engagement during the pandemic

Silver lining -Recovery2022 in teachers' work well-being

